

δὲν εἶταν ὁ Θεὸς ἀθάνατος, πρὸ πολλοῦ θὰ τὸν πουλούσανε ἀπὸ ἓνα, ἓνα κομματάκι. Μὰ τὸν ὑπομένουμε, γιατί γιὰ τὸ μοναστήρι δὲν εἶναι ἀνθρώπος βλαβερός.

ΧΟΝΤΡΟΣ ΚΑΛΟΓΕΡΟΣ.—Μαζεύει τὸν κόσμο. Ἔρχονται πολὺ γι' αὐτόνα ἐδῶ. Ἐμῆς δὲ μᾶς περιάζει, ὁ Θεὸς βλέπει τὴν ἀθωότητά μας. Σωστά, βασιλιά Ἡρώδη;

ΗΡΩΔΗΣ.—Αἶ, σὺπα καλύτερα, γέρο. Μόλις σέρνει τὰ πόδια του, μὰ στὸ χωριὸ ἔχει τρεῖς γυναῖκες. Μιὰ δὲν τοῦ φτάνει!...

(Οἱ καλόγεροι γελοῖν καλοκάγαθα.)

ΗΡΩΔΗΣ.—Βλέπεις; Βλέπεις; Οὐ-οὐ, τί ἀνέντροπα μάλιστα! Καὶ νὰ τοὺς φτύσεις ἀκόμη...

ΣΑΒΒΑΣ.—Γιατί ἔρχεσαι λοιπὸν ἐδῶ;

ΗΡΩΔΗΣ.—Δὲν ἔρχομαι γι' αὐτούς. Ἄκουσέ, παλιάρκοι, ἔχεις καιμιὰ λύπη;

ΣΑΒΒΑΣ.—Ἴσως καὶ νάχω. Γιατί;

ΗΡΩΔΗΣ.—Ἄκου, λοιπὸν τί θὰ σοῦ πῶ. Σὰ θάχεις καιμιὰ λύπη, μὴν πᾶς στοὺς ἀνθρώπους. Σὰ φίλος εἶ τὸ λέω, μὴν πᾶς. Σὰ θάνατο πρὸ μεγάλη ἀπ' τὴς δυνάμεις σου, πήγαινε στοὺς λύκους. Θὰ σὲ φᾶνε ἀμέσως, καὶ τέλειωσε, μ' αὐτοῖ... Ἐίδα, παλιάρκοι, πολλὰ κακὰ, μὰ γεϊότερο ἀπ' τὸν ἄνθρωπο δὲν εἶδα τίποτε. Ὅχι! Καὶ λένε: ἐπλασθήκανε κατ' εἰκόνα καὶ οὐμοίωσιν. Ἄχ παλιόσκυλο, παλιόσκυλο! Μὰ ἔχετε ἐσεῖς καινεὶνα οὐμοίωσι; Μὰ σὰ δεῖτε καὶ τὴν πρὸ μικρὴ οὐμοίωσι, θὰ πεθάνετε ἀπ' τὴ ντροπὴ σας, παλιόσκυλο! Ὁλεῖς, γέλασε στὰ μούτρα τους, θέλεις φτύσει τους, θέλεις φωνάξῃς—τίποτε. Ἐσοολύφονται. Βασιλιάς Ἡρώδης... Τί σκυλολόγι... Ἀιέ, ὅταν ὁ βασιλιάς Ἡρώδης, ὄν ἐγώ, ὁ ἀληθινὸς μὲ τὴ χροσὴ κοφώνω, σκότωσε τὰ παιδιὰ σας, ποῦ εἴσατε, αἶ;

ΧΟΝΤΡΟΣ ΚΑΛΟΓΕΡΟΣ.—Ἐμεῖς τότε, καλέ μου, οὐτε εἴχαμε γεννηθεῖ!

ΗΡΩΔΗΣ.—Δὲν εἴσατε σεῖς, μὰ ἦσαν ἄλλοι, τέτοιοι σὰν καὶ σεῖς! Ἐσφαξε κ' ἔσφαξε καὶ τίποτε ἄλλο. Πολλοὺ, παλιάρκοι μου, ρώτησα αἶ, πᾶς, τί:—Τίποτε, ποῦ λένε, τὰ ἔσφαξε, καὶ σὰν τὰ ἔσφαξε! Καλοὶ αἶ: Τὰ παιδιὰ τους καὶ αὐτὰ δὲν ἔξερουν νὰ φυλάξουν, γεϊότερα καὶ ἀπ' τὰ σκυλιὰ ἀκόμη, π' ἀνάθειά τους!

ΧΟΝΤΡΟΣ ΚΑΛΟΓΕΡΟΣ.—Καὶ σὺ τί θάκαινες;

ΗΡΩΔΗΣ.—Ἐγώ; Τὸ κεφάλι του θάκοβα μαζί μ' ὅλη τὴν κοφώνω του!

ΓΕΡΟ ΚΑΛΟΓΕΡΟΣ.—Εἶναι γροισμένο, στὴν Ἁγία Γραφῆ «Τὰ τοῦ Θεοῦ τῷ Θεῷ, τὰ τοῦ Καίσαρος τῷ Καίσαρι».

ΧΟΝΤΡΟΣ ΚΑΛΟΓΕΡΟΣ.—Ὡστε στὴν ξένη δουλειὰ, πᾶσι νὰ πῆ, μὴν ἀνακατεύεσαι. Κατάλαβες;

ΗΡΩΔΗΣ.—(Κοιτάζει ἀπελπισμένος τὸ Σάββα). Μὰ ἄκουσε μοναχά! Ἄκουσέ τί λένε!

ΣΑΒΒΑΣ.—Τ' ἄκουσα.

(Ἀπολαύθει)

ΑΘΗΝΑ Ι. ΣΑΡΑΝΤΙΔΗ

Εἶναι θέβαιο καὶ λυπηρὸ πὸς ἡ καθαρέβουσα μᾶς ἔβγαλε στὴ μέση ἓνα εἶδος μισὴ γλώσσα, ἓνα εἶδος μετριοκρατῆ, πὸν λέν οἱ γλωσσολόγοι. Ἐμεῖς ἔχουμε τόσσα νὰ τὴν ξαναφτιάσουμε σὰ βιβλία μας, τὴ γλώσσα τοῦ λαοῦ. Ἐμεῖς ἔχουμε, ὄχι νὰ κάμουμε, μὰ νὰ ξανακάμουμε τὴ γλώσσα τὴ χαλαρμένη.

Ψυχάρης

ΚΟΚΚΙΝΑ ΦΥΛΛΑ

Ο ΘΕΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΘΕΛΗΜΑ ΤΟΥ

! Κόκκινη Κυρά μου, ἡ ἀγάπη σου, τὸ νιώθω, εἶναι τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Ὅταν σφιχταγκλισμένοι χορεύουμε ἀπάνω σι' ἀνθρώπινα χαλιὰ τοῦ Ἀπολίη, μὴ ἀλήθεια μοῦ ξεχυλίζει τὴν ἀνθρώπινη μου καρδιά, μὴ αἰώνια ἀλήθεια, καὶ νιώθω πὸς γίνομαι ἓνα μὲ τὸ Θεό. Ὅμως πὸς μου, Κόκκινη Κυρά μου, ἀγάπη μου — ποῖος εἶναι ὁ Θεός;

Μὲ τέτοια λόγια καὶ μὲ τὰ μάτια γεμάτα ἀπὸ θλιμμένη εὐτυχία, τὴν ἑρωτοῦσα ἓνα τριανταφυλλένιο δελι, καθισμένος πλάι τῆς σι' ἀκρογιάλι τῆς αἰωνίας θάλασσης, ἐνῶ τὰ κύματα, ἀπαλὰ ἀπαλὰ, φιλοῦσαν τὸν ἄμμο καὶ ψιθύριζαν, γλυκὰ, χίλια μικρὰ ροπήματα.

Κι ἐκεῖνη:

— Τρελὸ παιδί μὲ τὰ βαθιὰ, φοβισμένα μάτια... μὲ τὰ βαθιὰ φοβισμένα σου μάτια θὰ κοιτάξῃς τριγύρω σου τὴν ἀλήθεια σου, ποῦ εἶναι τὸ θέλημά Του: μὰ πίσω, βαθιὰ πίσω ἀπ' τὴν ἀλήθεια σου ποῦ τὴν ἀγναντεύεις τριγύρω σου, τρελὸ παιδί, εἶναι ἡ δική του ἢ Ἀλήθεια. — Δὲν τὴν νιώθεις νὰ γιάνει ὡς μὲς σιὰ τρισοβαθὰ τῆς καρδιάς σου; Πὸς θέλεις μὲ τὰνθρώπινα σου λόγια, ποῦ εἶναι τῆς δικῆς σου τῆς ἀλήθειας λόγια, νὰ σοῦ εἰπῶ ἐκεῖνο ποῦ δὲ λέγεται;

«Βαθιὰ, σκόψε βαθιὰ καὶ ἀφιγκράσον τὴν οὐράνια φωνή Του. Στῆς ἀγάπης τὰναγελλήτῃ, στῆς δυναμικῆς τὸ θουδὸ τὸν πόνο σκόψε καὶ ἀφιγκράσον τὴ φωνή Του. Στῆς χαρᾶς τὸ κρυφὸ τὸ δάγκωμα καὶ στὴ βαθειὰ γλυκὰ τοῦ καιμιῦ σκόψε καὶ ἀφιγκράσον τὴν. Στὰ χαῖδύλογα τοῦ ἀέρα καὶ στὴ γοῦβρα τοῦ Βόρειο καὶ στοὺς πλατιοὺς σιναγαμοὺς τοῦ πελάγου σκόψε καὶ ἀφιγκράσον τὴν!

Ἄκουσε! τὴ σιγολένη τὰ λουλουδία τὴν ἀγνή καὶ τὰνθῶνια τὴ νύχτα. Τὴ λέει ὁ ἥλιος στοὺς ἐρημικοὺς βράχους τὸ μεσημέρι, καὶ τὴ νύχτα τὰστέρια στὴν ἀκρογιάλι. Σκόψε καὶ ἀφιγκράσον τὴν καρδιά μου, τρελὸ παιδί, μὲ τὰ βαθιὰ φοβισμένα μάτια, καὶ μὴ ζητᾶς, μὲ τὰ λόγια τοῦ πλάσματος νὰ σοῦ μιλήσω τὴ γλώσσα τοῦ Πλάστη.

«Πίσω ἀπ' τὴν ἀλήθεια εἶναι κρυμμένη μὴ ἄλλη βαθειὰ καὶ πλατειὰ κινεῖται ἀλήθεια...»

— Κόκκινη Κυρά, τὰ λόγια σου εἶναι πρὸ γλυκὰ καὶ ἀπ' τὸ πέλι τῆς Σοφίας καὶ μουσικολοῦν πρὸ πολλὴ καὶ ἀπ' τὸ λιθάνι τῆς ἐκκλησίας...

— Τρελὸ, λωλὸ παιδί!... Στὰ χέρια τοῦ ἀνθρώπου καὶ σιὰ τοῦ ἀνθρώπου τὰ λόγια θευματίζεσαι τὸ δροσερὸ λουλουδί τῆς Θείας Ἀλήθειας. Κι ἀλίμονο σιὸν ἀνθρώπο ποῦ θὰ θελήσει νὰ τὸ δώσει, ἀπὸ συμπαθῆτα ἢ ἀπὸ μεταίτημα, σιὸν ἀνθρώπο... Βαθιὰ εἶναι ὁ Θεὸς σιὸν ἀνθρώπο τὰ τρισοβαθὰ, καὶ εἶναι ὁ ἓνας καὶ Μόνος. Κ' ἡ κάθε ψυχὴ ἔχει μέσα τῆς τὸ Θεὸ τῆς καὶ καινεῖς ἀνθρώπος δὲ θὰ δώσει τὸ Θεὸ του σιὸν ἀνθρώπο. Κι' ἀλίμονο σὲ κείνον, ποῦ θὰ θελήσει νὰ δώσει τὸ Θεὸ του σιὸν ἀδερφὸ του! Ἀλήθεια σοῦ λέω: καὶ ὁ ἓνας καὶ ὁ ἄλλος θὰ πεθάνουν κλαίοντας ἀπάνω ἀπ' τὰ ὠραῖα σιναγίμια τοῦ ὄρατου, ἐνὸς καὶ μόνου Θεοῦ... καὶ θὰ πεθάνουν ἰδρωτόντας ἀματωμένον ἰδρωτὰ ἀπάνω σιὸ σιαρὸ τῆς ἀμαρτίας τους... »

— Κόκκινη Κυρά μου, ἡ ἀγάπη σου, τὸ νιώθω,

είναι το θέλημά Του, ... κι' όταν σφιχταγκάλιασμένοι χορεύουμε ενάντια στον καιρό, κι' όταν ό ένας πλάι στον άλλον αγναντεύουμε τη θάλασσα κι' αγγικραζόμαστε των κυμάτων την ιστορία — ή αιωνία Του 'Αλήθεια μου ξεχνάει την ανθρωπινή μου καρδιά... Κ' είναι τα λόγια σου πιο γλυκά κι' απ' το μέλι της Σοφίας, και μωσκοβολούν πιο πολύ κι' απ' το λιβάνι της Εκκλησίας...

"Ένα τριανταφυλλένιο δείλι, με τα μάτια θλιμμένα ενυγία, σ' άκρογαίλι της ζωής, ενώ τα κύματα, άπαλά άπαλά, ρωτούσαν, με μαλακά η ιλήματα, μικρά ρωτήματα.

ΟΡΘΡΙΝΟ

Πράσινος ύμνος στον καλό Θεό,
Μές στον πευκένιο άπέραντο ναό!
Κι' άμέτρητοι οί πιστοί. Στό φως θωρούνε
Περήφανοι, και φίλο Τόν καλούνε
Και πάρερα τους. "Υμνος στό Θεό!

Κι' όλοι φορούνε ρούχα γιορτερά,
Πρόσκινα, μεταξένια, λαμπερά.
Δοξολογία, ψαλμός είναι ή θουή τους
Κι' άρωμα ενγνωμοσύνης ή πνοή τους,
"Η προσευχή τους: "Υμνος και χαρά.

Και σ', μέσ στον άπέραντο ναό,
Σηκώσου, άνέβα στον καλό Θεό,
Ψυχή μου! Φίλο ελπé Τον και πατέρα!
Γίνε άρωμα και γίνε φως κι' ήμέρα,
Τραγουδά κ' ύμνος — ύμνος στό Θεό!

Κ. ΚΑΡΣΑΙΟΣ

ΣΠΑΡΑΓΜΟΣ

Πονώ, πονώ!
Στον ουρανό
οδύνει το δείλι,
και μιá σιγγή
ροιώθω άλγεινή
πίκρα στα χείλη.

Καμπάνα άχει
μέσ σπην ψυχή
το γέλασμά σου,
και σά φωτιά
κάθε ματιά,
κάθε ματιά σου.

Μαύρος καπνός
που οδύνει άχνός
σι' άγνωστα χεί,
κάποιο πουλί
που δέ λαλεί,
τώνειρο πάει.

Πονώ, πονώ!
στο δειλινό
τά πάντα πλήξη
κ' ή σιγαλιά,
σά μι' άγκαλιά
που θά με πνίξει.

ΑΓΗΣ ΛΕΒΕΝΤΗΣ

ΔΙΓ' ΑΚΟΜΑ ΡΩΤΟΚΡΙΤΙΚΑ ΚΙ' ΑΡΕΤΟΥΣΙΑΚΑ

Ο κ. Καμπούρογλους δέν παραδέχεται ότι το άρχικό τονισμένο φωνήεντο δέ χάνεται και για τόν Έρωτα έπιμένει ότι δέ χάνει ποτέσ το κεφάλι του. Και κανόνες, λέει, δέν μπορούν να βγούν για τη δημοτική γλώσσα, την άμύρφατη άκόμη και χιλιόκλαδη.

"Αν και τα λέει άμορφα, θαρρώ πως δέν τα λέει ίσωςά. Τα παραδείγματα που φέρνει, τα έρωτοκαμώματα και έρωτοπλανέματα κτλ, δέν είναι μόνιμα, πηγμένα, σύνθετα, που νάχουν ζήσει άιώνες στην κατάσταση αυτή, παρά είναι σύνθετα που τα φτιάχνει, όταν τα χρειάζεται κανείς, και σαν τα λέει, έχει στη συνειδησή του καθαρά τα συνθετικά μέρη. Αφού τών Έρωτα τόν λένε Έρωτα, φυσικά έτσι με το εθά τόν προσκολλήσουμε, όταν μάζ χρειαστεί να ποιήμε ένα τέτοιο σύνθετο. "Αν όμως το σύνθετο γίνει μόνιμο και συχνόλεχτο, το άρχικό του άτονο ε χάνεται. "Η για να πώ σωστότερα μπορεί να χανεί την όμιλία όταν συγκρούεται κ' έπειτα να μένει ή λέξη χωρίς αυτό. Και όχι μόνο σε σύνθετα, παρά και σε ίσπλές λέξεις το άρχικό άτονο φωνήεντο χάνεται. Έρωτα ο γ ί α δέ λέμε στη δημοτική, λέμε όμως έρωτ ό λ ο γ α, κι αυτό το έρωτόλογα, που είναι άρκετά σιχνό, μπορεί να πάρω όρκο και δίχως να τάξουσώ ότι λέγεται και ρωτόλογα. Και το έρωτεύομαι, έρωτεύτηκα (που δέν είναι άρχαίο ρήμα, σαν τó ρωτώ, αλλά πλασμένο στα μεσαιωνικά χρόνια) μπορεί νάκουστεί και ρωτεύομαι, ρωτεύτηκα. "Ετσι λέμε και ό μ ο ρ φ ο ς, όχι ποτέσ μ ό ρ φ ο ς. Και φτιάνομε σύνθετα άμορφογραμμίνος, άμορφοχτισμένος, άμορφόπαιδο, άμορφάνθρωπος, άμορφόλογα κτλ. Αλλά Μ ο ρ φ ο ν ι ό ς, οίκογενειακό, Μ ο ρ φ ο β α σ ί λ η ς, τó ίδιο, γιατί αυτά έγιναν σταθερά και πολύχρηστα σύνθετα. "Ετσι και τó Έ γ ρ ι π ο ς, αλλά Γ ρ ι π ο ν ή σ ι, Γ ο ρ π ο ν η σ ι ώ τ η ς κτλ. Τó ίδιο και Έρωτας, αλλά Ρωτόκριτος. Δέ βλέπω γιατί λέει πως βιάστηκα, όταν είπα ότι μπορεί πολύ καλά απ' τó Έρωτόκριτος να πέσει τó ε. Αυτό δέ σημαίνει ότι δέν μπορεί να γίνει και απ' τó ρωτώ τó Ρωτόκριτος. Χρειάζονται όμως άλλες απόδειξες και όχι ό γλωσσικός λόγος που άνάφρεσε ό κ. Καμπούρογλους.

Τώρα δυό λόγια και για τάλλα δυό ζητηματικά:

Έρω πως υπάρχει Ιταλικό οίκογενειακό όνομα Rota. Και πολύ πιθανό είναι σ' αυτό νάνηκει και τó δικό μας. Αλλά ό Βάλληδος στα «Κυθνακιά» του κι' ό Α. Μήλιαράκης στην «Κέα» (σ' αυτά τα δυό νησιά βοίσκουνται οί Ρωταίοι) δέν τήγουν τήνοια μέσει στα Ένα οίκογενειακά. Έξόν αυτό ξερούμε ότι εκείνοι που τήγουν τó γράφουν με όμείγα, κ' έτσι τó γράφουν και άνθρωποι γραμματισμένοι, όπως ό μακαρίτης Ίάκωβος Ρώτας, ό φίλος τού Κοραή, και για να τó γράφουν έτσι θά τó σχετίζουν ή με τó ρωτώ ή με τó Έρωτας. Αφού λοιπόν δέν άπάντησα ώριμμένη μισρηνοία για τήν Ιταλικότητά του, προτίμησα τήν παραγωγή απ' τó Ρωτόκριτος, που είναι τó ίδιο πιθανή. Γι' αυτή συνηγορούν και τó Ρώτας Ρωτόκριτος, τήνομα τού χωροφύλακα στη σημείωση τού Ξανθοιδίδη και ή ύπαρξη τού βαφτιστικού Έρωτας στό ίδιο νησί όπου βρισκεται και τó οίκογενειακό Ρώτας. Παρατηρώ άκόμηδτι βρισκεται και σέ παλιό σαμακό νόμισμα